*מלמדין את הקטנה שתמאן בו *ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר. כי אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בד' בסדר טהרות, אבל בשאר סדרים איכא טובא. ה"נ מסתברא *דתנן ר' אליעזר אומר אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א ש"מ אולמיה דהאי מהאי. משום דקאי רבי אליעזר כותיה *דתנן רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו. ומי קאי והא *אצרכו מצרכינן להו ולא דמיין להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה *דתניא רבי יהודה בן בבא העיד ה' דברים שממאנים את הקטנות ושמשיאין את האשה ע"פ עד אחד ושנסקל תרנגול בירושלים על שהרג את הנפש ועל יין בן מ' יום שנתנסך ע"ג המזבח ועל תמיד של שחר שקרב בד' שעות. מאי קטנות לאו חדא דר' אליעזר וחדא דר' אליעזר. לא, מאי קטנות קטנות דעלמא, אי הכי גבי אשה נמי נתני נשים ונימא נשים דעלמא, אלא מדהכא קתני "אשה" והכא קתני "קטנות" ש"מ דוקא קתני ש"מ. כן *א"ר אלעזר הלכה כר"א בד'. ותו ליכא והתנן רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו *וא"ר אלעזר הלכה כר"א. וכי תימא כי א"ר אלעזר הלכה כר"א בד' בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איכא. ומי איכא *והתנן ההורד והכופר והלטום והקטף יש להן שביעית ולדמיהן שביעית *ויש להן ביעור ולדמיהן ביעור וא"ר פדת מאן תנא קטפא פירא ר"א, וא"ר זירא חזי דמינך ומאבוך קשריתו קטפא לעלמא: את אמרת מאן תנא קטפא פירא ר"א ואבוך אמר הלכה כר"א בד', ואם איתא לימא ליה כי אמר אבא הלכה כר"א בד', בסדר טהרות, אבל בשאר סדרי איכא. אלא קשיא הדיא. משום דקאי רבי אליעזר כותיה דתנן רבי אליעזר אומר מלמדים את הקטנה שתמאן בו. ומי קאי והא אצרוכי מצרכינן להו ולא דמיין להדדי. אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה, ותו ליכא *והתניא ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה ר' אליעזר אומר אומרה בהודאה וא"ר אלעזר הלכה כר"א. א"ר אבא ההוא דאמר משום רבי חנינא בן גמליאל דתניא רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי חנינא בן גמליאל אומר אומרה בהודאה

והא

מלמדין את הקטנה. בפרק בית שמאי ביבמות *ב' אחין נשואין ב' אחיות יתומות אחת גדולה ואחת קטנה מת בעלה של גדולה ונפלה זקוקה ליבם בעל הקטנה ודוחה זיקתה נישואי אחותה הקטנה ואוסרתה עליו שאין נישואי קטנה כלום ואם יגרשנה לקטנה בגט שוב אינו יכול ליכנס את הגדולה שאחות גרושתו היא אלא מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומיאון עוקר נישואין הראשונים ומותר ליכנס הגדולה: **הרודה ונותן לסל.** כגון שהיה לש את עיסתו פחות פחות מחמשת רבעים לפוטרו מן החלה: **הסל מצרפן.** כשרודן מן התנור: **מאי אולמיה דהאי.** דהלה מההיא דמיאון דפשטת לה מינה דאמרת ה"נ מסתברא הא שמעינן מההיא דמיאון דבשאר סדרי איכא הלכה כר"א: ומשני מההיא דמיאון ליכא למשמע מינה דבשאר סדרים איכא דהתם משום דקאי ר' אליעזר כר"א ואיכא למימר משום דמסייע ר' אלעזר לר"א משו"ה הלכה כמותו אבל משום דידיה לחודיה לא: **מלמדין את הקטנה.** במילתא אחריתי היא בפ' ב"ש: **ומי קאי והא אצרוכי מצרכינן ליה.** התם דאמר שמואל בקמייתא הלכה כר"א ובאידך נמי הלכה כר' אליעזר ואמרי' צריכא דאי אשמועינן כו' אלמא ר' אליעזר ור"א לאו חד טעמא קאמרי מדאיצטריך לשמואל למימר בתרווייהו הלכה: **שממאנין את הקטנות.** מבקשין מהן שימאנו כגון הנך דרבי אליעזר ור"א כדי לקיים מצות יבום: **ושמשיאין אשה.** שהלך בעלה למדינת הים ושמעה מפי עד אחד שמת משיאין אותה לאחר: **ושנסקל תרנגול.** כדכתיב (שמות כא) והמית איש או אשה השור יסקל והוא הדין לכל חיה ועוף כדאוקימנא בשור שנגח את הפרה (ב"ק דף נד:) דיליף שור שור משבת אלא שדבר הכתוב בהווה: **בן מ' יום.** ומקמי הכי פסול דה"ל יין מגתו: **קטנות דעלמא.** ולעולם עדות בן בבא אדר' אלעזר קאי ולא אדר"א והכי קאמר כל קטנה שיבאו למאן לפניו כי ההיא דר"א מלמדין אותן למאן: **ליתני נשים.** שמשיאין נשים ע"פ עד אחד: **ונימא מאי נשים נשים דעלמא.** כי היכי דאמר מאי קטנות קטנות דעלמא: **דוקא קתני.** קטנות שתים אחת דר' אלעזר ואחת דר' אליעזר ואשה דליכא למימר הכי נכתבה בלשון יחיד: **וכן אמר ר' אלעזר.** אדשמואל קאי ואמורא הוא והוא ר' אלעזר בן פדת ורבי אלעזר דמיאון תנא הוא והוא ר' אלעזר בן שמוע: **הורד והכופר.** מין בשמים הן: **קטף.** מין אילן ואין עושה פרי אלא שרף (יוצא ונוטף מהן) והוא פריו: **יש להן שביעית.** שצריך להפקירם ואסור לעשות בהן סחורה ולא אמרי' עלים בעלמא נינהו ושביעית אינה נוהגת בעלים כדאמרי' בלולב הגזול (סוכה דף מ.): **ביעור.** כשכלה לחיה מן השדה ואע"ג דיש להן שביעית איצטריך למימר יש להן ביעור דיש שיש לו שביעית ליאסר בסחורה *ומלוגמא ואין לו ביעור כגון דבר המתקיים בארץ כל ימי החורף שאינה כלה לחיה מן השדה אבל כל דבר שיש לו ביעור יש לו שביעית: **וא"ר פדת.** בריה דר"א בן פדת: **מאן תנא.** להא דקתני יש להן שביעית דקסבר קטפא פירא ר' אליעזר כדאמר לקמן ר"א אומר המעמיד בשרף הערלה אסור: **שריתו קטפא.** בשביעית: **כר"א בד'.** ותו לא אלמא בקטפא פירא לא עביד כותיה לחומרא: **אומרה ברכה רביעית.** להבדלה במוצאי שבתות ואינו כוללה בחונן הדעת: **ואמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר.** בברכות ירושלמי:

והא

ועל יין בן מ' יום. פרש"י דקודם לכן הוי יין מגתו ואע"ג דאמרי' בהמוכר פירות (ב"ב דף צז.) יין מגתו אם הביא כשר בן מ' יום לכתחילה נמי יביא אפילו יש הרבה מיין אחר: **ויש** להן ביעור ולדמיהם ביעור. ואע"ג דשביעית תופסת דמיה יש חילוק בביעור בין דמיה לעצמה כדתנן (א) בפ"ב דשביעית ר' מאיר אומר דמיה מתבערים עד ר"ה אבל הן מתבערין עד הפסח: **קטף.** פירש רש"י שם העץ וכן בברייתא פ"ק דכריתות (דף ו.) *רשב"ג אומר הצרי אינו אלא שרף מעצי הקטף ושרף עצמו נקרא קטף על שם העץ כדאמר הכא דיש בו שביעית ובסמוך נמי אמר דקטפו זהו פריו וצרי ולוט (בראשית לז) מתרגמינן קטף ולוטא ומה שפירש"י דאינו עושה פירות אלא שרף טעמא ממנו חזא פריו אינו למאי דמוקי ליה ר' זירא בסמוך בקטפא דפירא: ונראה דרש"י פירש כן לשיטתיה בתרא. גי': **ואמר** רבי פדת מאן תנא כו'. ואם תאמר דבפרק קמא דברכות (דף ה:) אמר ליה ר' יוחנן לרבי אלעזר אי משום בני דין גרמא דעשיראה ביר משמע דלרבי אלעזר לא היו לו בנים ויש לומר שאחרי כן נולד לו או היו לו בנים הרבה ומתו מקמתם ואמר ליה רבי יוחנן כך כדי לנחמו: **מאן** תנא דאמר קטפא פירא ר' אליעזר. ואם תאמר במאי פליגי אי ביעורו והנאתו שוה מאי טעמא דרבנן דאפי' עלים הוו אסירי בשביעית אי לאו דאין הנאתו וביעורו שוה ואי אין הנאתו וביעורו שוה לא אסור בשביעית ואין סברא לומר דפליגי אי הנאתו וביעורו שוה אי לאו ויש לומר דודאי הנאתו וביעורו שוה ולפי שאינו כי אם לחלוחי העץ סברי רבנן דבטל אגב העץ ורבי אליעזר סבר דהנאתו חשיבא והוי פירי: **ואבוך** אמר הלכה כר"א בד'. אע"ג דר' יוסי קאי כוותיה דבהגוזל קמא (ב"ק דף קא.) אית *להו דשביעית נוהגת בעלים וא"כ כ"ש קטפא ומשום דרבי יוסי קאי כותיה לא חשיב ליה עם הנך (ג) דטעמא דר' יוסי משום דלא בעי הנאתו וביעורו שוה ולא קיימא לן כותיה אלא אין שביעית נוהגת בעלים דר' יוסי נמי מודה דקטפא לאו פירא הוא לענין ערלה: **משום** דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה. ואע"ג דבמתני' נמי תנן בו ר' יהושע וקאי כותיה אפ"ה מני לה בד' וי"ל דבמאי ר' יהושע סבר כר' יוסי דמצריך ג' שותת במעוברת ומניקה דפליג אדרבי אליעזר ולא סדר ביה אלא ממה שאמר אני לא שמעתי אלא באלה. גי': א) **ומי** קאי. פר"ח ז"ל אמר דלא פריך מברייתא אברייתא משום דה"א דבדר ביה מההיא דהודאה ב) (אחרינא שמע) [illegible] בשיטתיה משמע דלא הדר ביה דהל"כ הכתי תיקשי ותו ליכא לכך פריך בשיר ומי קאי. גי':]

ד) **מפני** שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת. הקשה הר"ר יעקב מאורליני"ש וכלליה מכלל דהכי פריך פרק (ג) תפלת השחר (ברכות דף כט.) והא דאמר שמואל כל השנה מתפלל הביננו חוץ ממוצאי שבת מפני שצ"ל הבדלה בחונן הדעת ופריך וכלליה מכלל וי"ל דהתם פריך משום דלא ישנה אדם משום הבדלה מכמו שהוא מתפלל כל השנה [כיון דסבר דכל השנה מתפלל הביננו] אלא יכלול בהביננו והכא קאמר ר' חנינא ג) [כיון דס"ל דכל השנה אינו מתפלל הביננו א"כ] במוצאי יוה"כ מפני טורח תענית לא ישנה מכמו שהוא מתפלל כל השנה כדי שיאמר הבדלה בחונן הדעת:

והא

א) שייך לע"ב ב) [צ"ל אחר שמע] ג) נ"י כ"י

תוספי הרא"ש

בסדר טהרות. בפ' בתרא דע"ז גבי הנהו גנבי בעובדא דנהרדעא ואמר שמואל חמרא שרי ואמרינן כמאן כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור. קשה לפי גירסת ר"ת דספר' כמאן כר' אליעזר בנידותא דהכא אמר שמואל דבסדר טהרות אין הלכה כר' אליעזר אלא בארבע. והתם נמי מספקא ליה לרב דימי הא דשרא ר' אליעזר אי משום דס"ל כר' אליעז' דאמר ספק ביאה טהור אי משום דקסבר רוב גנבי ישראל נינהו ובשמעתין קאמר ר' אלעזר נמי הלכה כר' אליעזר בד' ותו לא ואי הוה גרס בההיא דספק ביאה ר' אלעזר ניחא א"נ במס' טהרות גבי כל מקום שאתה יכול לרבות ספיקות גרס ר' אלעזר מטהר דכיון דקאי ר' אלעזר כותיה אפשר דהלכה כמותו דכי האי גוונא משנינן לקמן. וכן יש לפרש ההיא דפ' כל הגט דאמר ר' אלעזר שמאל ולילה פסולין ופוסלין והיינו כר' אליעזר דפרק מצות חליצה. אלא דאיכא תנאי התם דקיימי כותיה: **ר' אליעזר אומר הרודה ונותן לסל וכו'.** משנה היא במסכת חלה וקתני רישא העושה עיסתו קבים ופטורים מן החלה עד שישוכו ר' אליעזר אומר אף הרודה כו' משמע דר' אליעזר לא בעי נשיכה. וקשה דבפ' אלו עוברין קאמר ר' יהושע בן לוי עלה דההיא דר' אליעזר לא שנו אלא ככרות של בעל הבית שנושכות זו את זו אבל כעכין לא. ואם לא גרס אף בסלתיה דר' אליעזר ניחא דאיכא למימר דר' אליעזר בעי תרתי צירוף סל עם נשיכה. ואי גרס אף יש לפרש דת"ק בעי נשיכה בעודו עיסה לפי שראוין להתחבר ולהעשות ככר אחד אבל עשה שתי ככרות ונתנן בתנור או בסל עד שנשכו זה בזה לא סגי בהכי לת"ק. ולר' אליעזר מהני ובירושלמי פליגי תנאי אית תני תני הסל מצרף ואין התנור מצרף ואית תני תני תנור מצרף ואין הסל מצרף ומסיק נשכו כאן וכאן מצטרף לא נשכו כאן וכאן אין מצטרף אלמא שייך נשיכה בתנור ובסל ומסיק באלו עוברין דאפי' כעכין לא בעי ר' אליעזר (שכיחא) נשיכה ונראה אע"ג דמהני צירוף סל להתחייב בחלה היכא דלש פחות מכשיעור. מ"מ לענין מוקף לא מהני צירוף סל דהא ר' אליעזר גופיה הוא דאמר פרק כשם דחלה ניטלת מן הטהור על הטמא כגון דנוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף. ולמה דוחק לעשות כן יניח אותו כדי חלה בכלי שהעיסה טמאה בתוכו ולא יגע. אלא ודאי לא חשיב מוקף בהכי אע"פ שמצרף להתחייב. ועי"ל דאפי' להתחייב לא מצרף אלא א"כ נגע ולא אתא ר' אליעזר לאפוקי אלא דלא בעי' נשיכה. וכן משמע לישנא דמתני' דקתני העושה עיסתו קבים ונגעו זה בזה פטורין עד שישוכו ר' אליעזר אומר אף הרודה כו' משמע דאתי לאפוקי נשיכה אבל נגיעה בסל בעי. ועי"ל דאפי' אם תמצא לומר דלענין מוקף מועיל צירוף סל בלא נגיעה לא היה יכול לעשות כן בפרק כשם בטמאה וטהורה דכיון דקפיד עליהו שלא יגעו זה בזה אין מועיל צירוף כלי כדמוכח בירושלמי בפ"ב דחלה דאמרינן התם דבר שמקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף עיסה טהורה ועיסה טמאה עשו אותו כדבר שמקפיד על תערובתו בעיסה תחלה אבל בעיסה שניה אין לשני מגע אצל הטבל: **ושנסקל** תרנגול בירושלים כו'. הא דתנן בפ' שור שנגח את הפרה ואחד כל הבהמה לנפילת הבור כו' ולא חשיב להורג את הנפש משום דכיון דתנא חסימה דאתיא שור שור משבת ה"ה הא. והא דתנא התם לכלאים לאו משום כלאים דהרבעה דאתי בהמתך בהמתך משבת: **ועל** יין בן ארבעים יום. פי' רש"י דמקמי הכי פסול דהוה ליה יין מגתו אע"ג דאמרי' בפ"ק דתענית גבי ט' באב דבג' ימים נפיק ליה מכלל יין מגתו לגבי ניסוך בעינן מן המובחר וגם יש דינין חלוקים כדאיתא בפרק בן סורר ומורה: **יש** להן שביעית ולדמיהן שביעית. אע"ג דשביעית תופסת דמיה איצטריך למיתני הן ודמיהן לפי שיש דברים שחלוקין כי ההיא דתנן בפ"ז דמסכת שביעית גבי עיקר הלוף שוטה כו' ר' מאיר אומר דמיהן מתבערין עד ר"ה משמע אבל לא הן: **כאן** תנא קטפא פירא ר' אליעזר. תימה אי קטפא הנאתו וביעורו שוה מ"ט דרבנן ואי הנאתו אחר ביעורו מ"ט דר' אליעזר דבעינן דומיא דאכילה שהנאתו וביעורו שוה כדאיתא בהגוזל קמא ובמסכת סוכה דפטרי' עצים מדין שביעית משום דהנאתו אחר ביעורו וי"ל דקטף הנאתו וביעורו שוה ואפי' הכי פטרי ליה רבנן משום דבטל אגב העץ כיון דלא חשיב ליה פירא: **ואביך** אמר הלכה כר' אליעזר בארבע. וא"ת לימא בהא הלכה כר' אליעזר משום דקאי ר' יוסי כותיה דקסבר שביעית נוהגת בעצים בהגוזל קמא א"כ יש לקטף שביעית וי"ל דאין זה מטעם קטפא פירא דמודה ר' יוסי בהעלה. ועוד דבהא אין הלכה כר' יוסי דקיימא לן אין שביעית נוהג בעצים: **ואמר** ר' אלעזר הלכה כר' אליעזר. פרש"י בברכות ירושלמי איתא ובתלמוד שלנו ליתא. ואיכא דפסיק כותיה פ' אין עומדין ביום טוב שחל להיות אחר השבת ואנן קי"ל השתא כמרגניתא דתקין רב ושמואל ותודיענו כדפסיק התם:

והא

נז א מיי' פי"ג מהל' יבום הלכ' ו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף יא:

נח ב מיי' פי"ז מהל' נכורים הלכ' ו סמג עשין קמא טוש"ע יו"ד סי' שכח סעיף א:

נט ג מיי' פ"ה מהל' יבום הל' ג ופי"ג שם הלכ' ו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנה סעי' א וסי' קנב סעי' יא:

ד גי' רש"י שם ולפנינו סגי' ר"ס

ס ד מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכ' ו סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' יז סעי' ג:

סא ה מיי' פ"י מהל' נזקי ממון הל"ב סמג עשין סא:

סב ו מיי' פי"ז מהל' איסורי מזבח הל"ט סמג לאוין שיט:

סג ז מיי' פ"א מהל' תפלה הל"ט סמג עשין קז:

סד ח מיי' פי"ז מהל' שמטה ויובל הל"ט:

[קכ.]

[יבמות קי.]

חלה פ"ב מ"ד פסחים מח: (קדושין מו)

[ע' תוס' לקמן מת. ד"ה אמר]

[יבמות קי.]

שביעית פ"ז מ"ו

[אין זה במשנה ועי' ר"ש]

ברכות כט. ועי' לג.

פי' הנוטף מעצי הקטף

פי' רפואה

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה יש לכן וכו' כדתנן בפ' שביעית: (ב) ד"ה ואבוך וכו' עם הנך מכל מקום טעמא דר' יוסי: (ג) ד"ה מפני וכו' פרק תפלת השחר כ"ב בדף כט סופר בבבלי פריך הכי והשקלא בבבלי:

מבנה

⏢ (מזקק) שאלות

⏢ תשובות

⌂ "דקאי ר"א / ר' יהודה בן בבא כותיה"

מבנה

◇ "והתנן" קושיות דל"ה דאמר ר' אלעזר (בן פדת) דאין הלכה כר"א חוץ מד' מקומות

תת נושא (בתוך הסוגריים) איך להגדיר הקטף (שרף יוצא מעץ הקטף - עץ שאינו עושה פרי) לגבי שביעית; לפי התנא ר' אליעזר נחשב השרף כפרי וממילא יש לו שביעית

*גם אליבא דראב"ן פדת

*עד סוגריים (<) אלו הוי עיקר התלונה [illegible]

*סוגריים לשם ניגוד [illegible]

עמ' ב'